

Verlag van de vogelcursus "Vogels in de winter en Vogeltek 2013"

Dineke Kistemaker

Dit najaar werd voor het eerst een najaarscursus georganiseerd onder de titel "Vogels in de winter en Vogeltek". Na een oproep in De Strandloper en in enkele lokale en regionale kranten lieten er zich 30 nieuwe cursisten inschrijven.

Donderdagavond 10 oktober jl. vond de eerste theorieavond plaats, waarbij Dineke Kistemaker aan de hand van een interessante Power-point presentatie nader inging op het verschijnsel vogeltek en alles wat daarmee samenhangt. Zo ging zij onder meer in op de verschillende prikkels, die vogels ertoe bewegen om zo'n verre reis te gaan maken. Verder werd aangestipt het vermogen om de juiste route en de juiste overwinteringsplaats te vinden. Men kreeg hierbij duidelijk het idee, dat vogeltek een heel complex verschijnsel is en dat lang nog niet alle vragen zijn opgelost. Na de pauze werden de cursisten aan het werk gezet. Eerst moesten zij oefenen in het herkennen van geluiden, die vogels tijdens hun tek maken. Vervolgens was er een vogeltekspel, waarmee de deelnemers een aardig inzicht kregen in het verschijnsel vogeltek.

De praktijk volgde de eerstvolgende zaterdagmorgen. s 'Morgens om 8.00 uur stonden de cursisten al op het

Wantveld klaar om de vogeltek nu ook in de praktijk mee te maken. De weersvoorspelling was voor deze ochtend niet al te best en overal rond ons heen waren donkere wolken te zien. Volgens de buienradar bevonden we ons juist in het centrum van een diepe depressie, waar het op een gegeven moment bijna bladstil werd. Dat ook de vogels het weer niet helemaal vertrouwden bleek wel in de lucht, waar op dat moment maar weinig vogels voorbijtrokken. Gelukkig waren er nog aardig wat vogels in de struiken in de Zeereep te zien. Bessen waren overal volop aanwezig en dat hadden de tekvogels ook goed in de gaten. Zo zagen we verschillende Zanglijsters zich te goed doen aan de vlierbessen. Verder lieten Zwartkoppen, Roodborsttapuiten, Heggemussen en enkele Koperwieken zich zien. Ook de Roodborst en de Winterkoning lieten zich duidelijk zien en horen. Opvallend veel Spreeuwen trokken er langs. Dit is niet verwonderlijk want de Spreeuw is een van de meest voorkomende tekvogels, die werkelijk met miljoenen uit Scandinavië en Rusland onze kant opkomen. Als klap op de vuurpijl zat er een klaptekster boven op een struik en liet zich door de telescoop prachtig zien. Via het uitkijkpunt "De Driehoek", bij de meesten van ons wel

Op excursie in De Wilck. foto: Wil Heemsker

bekend, liepen we aan de oostkant van het fietspad terug langs het voormalige golfterrein. Ook hier waren weer Zanglijsters en Koperwieken te zien en te horen en zowaar vloog er ook nog een Sperwer langs, die het kennelijk had voorzien op een of meer trekvogels. We konden ook duidelijk zien, dat de Koolmezen en Pimpelmezen tot de trekvogels behoren, want er kwamen verschillende van hen langs, die ongetwijfeld uit Scandinavië en Rusland afkomstig zijn. Even na tien kwamen we net op tijd op het parkeerterrein Het Wantveld terug, want daarna viel het water letterlijk met bakken uit de hemel en begon het stevig te waaien. Al met al toch nog geluk gehad.

De tweede theorieavond was op donderdag 24 oktober en ditmaal werd de nadruk gelegd op de vogels, die in de wintertijd in onze tuinen en in de directe omgeving verblijven. In een Power-Point presentatie werden de vogels die in de winter onze omgeving en tuinen bevolken nader bekeken. En natuurlijk werd ook het hoe en waarom, vogels te voeren besproken. Het gaat hierbij veelal om zangvogels als Koolmees, Pimpelmees, Vink, Groenling, Putter, Roodborst, Winterkoning, Heggemus en nog veel meer. De meeste van deze vogels zijn ons wel vertrouwd, maar je moet bedenken, dat het hier veelal gaat om vogels, die afkomstig zijn uit Noord-Europa en het noorden van Rusland. Onze eigen vogels schuiven vaak een stukje naar het zuiden op.

Na de pauze kregen de cursisten een rijke tafel aan vogelvoer voorgeschoteld, zoals allerlei soorten bessen en zaden uit de natuur en diverse soorten vogelvoer uit de winkel. Iedere cursist kreeg een kaartje met een vogel en een bordje en moest daarbij uitzoeken, welk soort voedsel de vogel zowel in de zomer als in de winter in de natuur eet en wat hij op de voedertafel eet. Het geheel zag

Vlucht Ganzen boven De Wilck. foto: Wil Heemskerk

er na afloop heel smakelijk uit en werd het met de cursisten nabesproken.

De derde theorieavond was op donderdag 7 november. De nadruk werd hier gelegd op de eenden, ganzen en zwanen, die gedurende de winterperiode bij ons

overwinteren. Met behulp van een powerpointpresentatie werden diverse soorten eenden, ganzen en wilde zwanen besproken waarbij verteld werd waar ze vandaan komen, hoe je ze uit elkaar kan houden en welk geluid zij maken. Na de pauze liet Wil Heemskerk aan de hand van zijn cd's "Luisteren in het Duin" diverse geluiden horen van deze wintergasten. Wat erg leuk was dat hij van diverse eenden de verschillende roepjes van mannetje en vrouwtje had opgenomen. In een tweede practicum moesten de cursisten aan de hand van een aantal beschrijvingen van kenmerken bepalen om welke vogels het ging.

Op zondag 10 november gingen we naar de Starveertplas om daar vooral de overwinterende eenden en watervogels in de praktijk bekijken. De Starveert is een ondiep watergebied tegen Leidschendam aan, waar de eerste watervogels uit het noorden van Europa en Siberië inmiddels aangekomen waren. Voordat we vertrokken moesten we eerst nog een poos schuilen in onze auto's, want het begon ondanks de gunstige berichten over de buienradar toch behoorlijk te plenzen. Gelukkig werd het na een kwartier droog en konden we op pad gaan. We liepen langs het fietspad in de richting van de vogelkijkhut en meteen viel al op, dat er heel veel eenden op het water lagen te dobberen. Het merendeel van deze eenden waren Smienten, die hier letterlijk met honderden te zien waren. Zeker de mannetjes vielen op met hun fraaie kleuren. Andere eenden waren enkele Pijlstaarten, Slobeenden, Krakeenden, Wintertalingen, Kuifeenden en enkele Bergeenden. Uiteraard ontbraken ook de Wilde Eenden niet. We hadden een beetje gehoopt de Kleine Zwanen met hun karakteristieke gele snavels te zien, maar het bleek, dat deze hier nog niet aangekomen waren. Onder de steltlopers vielen vooral

enkele Zwarte Ruiters op en als klap op de vuurpijl de Zwarte Ibis. In de vogelkijkhut konden we van alles nog eens rustig bekijken onder het genot van een kopje koffie e.d. In de verte kwamen er weer donkere wolken aan, zodat we niet al te lang in de hut moesten blijven zitten. Dit bleek ook uit te komen, want toen we weer bij het parkeerterrein aankwamen barstte letterlijk de bui los. Niettemin hebben we nog zo'n twee uur droog kunnen rondlopen en de meeste eenden en andere watervogels goed kunnen bekijken.

Zondag 17 november was de laatste excursie en ging naar het natuurreservaat De Wilck gelegen tussen Zoeterwoude en Hazerswoude. We verzamelden ons op het parkeerterrein bij Brasserie Cronesteijn aan de

Vlietweg. Vandaar reden we door het dorp Zoeterwoude naar het uitkijkpunt aan de Burmadeweg. Daar aangekomen hadden we een prachtig uitzicht over het polderlandschap van De Wilck en zagen we meteen al een Grote Zilverreiger van dichtbij (we hebben in totaal

5 geteld) en vloog er een groepje Wulpen al jodelend over. Ook zaten er letterlijk duizenden Smienten die zich goed lieten zien en horen. Tussen deze eenden zaten verschillende kleine groepen Grauwe Ganzen, die onder een luid gegak geregeld opvlogen. Regelmatig kwamen er groepen Kolganzen overvliegen, die zich met hun gekef eveneens duidelijk lieten horen, maar jammer genoeg neerstreken op de weilanden tegen de N11 aan, zodat ze zelfs in de telescoop niet mooi te zien waren. Ook zaten er grote groepen Kieviten op de weilanden, die geregeld opvlogen. De Goudplevieren moesten hier ook zitten, maar we konden slechts een kleine groep langs zien vliegen. Tot onze verrassing zagen we onze eerste Slechtvalk op een hek zitten en even verderop zaten er nog een Sperwer en een Torenvalk. Bij het afspeuren van het weiland kregen we nog enkele Aalscholvers een grote groep Meerkoeten een tweede Slechtvalk en twee Buizerden in het vizier. Zoveel roofvogels in één kijkerbeeld was voor de cursisten een bijzondere ervaring en deed koude handen en voeten snel vergeten. De grote aantallen vogels op de weilanden en in de sloten met de bijbehorende geluiden maakten het geheel bijzonder sfeervol, wat nog werd versterkt door de nevel, die over het land hing.

Opvallend waren ook de verschillende Grote Zilverreigers, die zo her en der langs de slootkanten op de uitkijk stonden.

Hierna reden we met z'n allen naar de andere kant van dit weidegebied. Dit kan alleen door terug te rijden naar Zoeterwoude en via de Weipoortseweg naar de N11 te gaan. Na een stukje over de N11 te hebben gereden moet je bij de afslag naar Hazerswoude de N11 weer verlaten

en dan richting Hazerswoude rijden. Bij de Vier Heemskinderenweg moet je deze weg aan de rechterkant weer verlaten. Via deze Vier Heemskinderenweg kom je bij de andere kant van De Wilck en vandaar kun je door het gebied heenlopen. Onderweg zagen we een groepje Canadese Ganzen met daartussen een paar Keizerganzen, die kennelijk hier door een van de bewoners gehouden worden. Even verderop konden we nog een groep van 15 foeragerende Wulpen van dichtbij bekijken. Na een paar km. kom je bij weer bij een heuvel met een kijkscherm, waar je een mooi uitzicht over het hele gebied hebt. Ook hier was de grote groep Kolganzen, die hier vaak te zien zijn, al naar de weilanden verderop vertrokken. Vandaar kun je het hek door en kom je na een stukje lopen bij een grote plas. Daar zagen we enkele eenden, die we nog niet eerder deze dag hadden gezien zoals Kuifeend, Pijlstaart, Slobeend en Wintertaling. Ook trok nog een Grote Zilverreiger onze aandacht.

Wat later in de tijd komen in dit gebied elk jaar zo'n 100 Kleine zwanen overwinteren. Al met al is het een mooi gebied en zeker de moeite waard om in de winter nog eens te bezoeken. Het was inmiddels al half twaalf geworden en tijd voor een kopje koffie en nog even napraten in Brasserie Cronesteijn, waar we, nadat het cursusteam uitgebreid door de enthousiaste cursisten was bedankt, de cursus afgesloten hebben. Tot slot werd de hoop uitgesproken op een vervolg op deze cursus.

Wat ons betreft was deze eerste wintercursus geslaagd en heeft het hele cursusteam het met veel plezier gedaan.

Dineke Kistemaker, Kees Verweij, Annelies Marijnis, Wil Heemskerk Excursie leiders, Gab de Croock, Ruurd Eisenga, Peter Spierenburg

De Wilck. foto: Wil Heemskerk